

Broj: 03/10-50-19-299-11/16
Sarajevo, 19.04.2016.

Istraživanje broj: 228

Vrsta istraživanja: **INF** - opšta informacija – kratak pregled odabrane teme

FINANSIRANJE JAVNIH RADIO-TELEVIZIJA U FINSKOJ I TURSKOJ

Pripremila:
Nihada Jeleč

Deskriptor: RTV taksa, javni RTV sistemi

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

Sadržaj

I. Uvod	3
II. Finska	3
III. Turska	6
IV. Izvori.....	8

FINANSIRANJE JAVNIH RADIO-TELEVIZIJA U FINSKOJ I TURSKOJ

I. Uvod

U Bosni i Hercegovini je godinama aktuelno pitanje stabilnog finansiranja javnih radio-televizijskih servisa i RTV sistema. Jedan od novih prijedloga je naplata RTV poreza, što bi podrazumijevalo uvođenje određene visine poreza na plate svih zaposlenih i sve penzije u BiH, a koji bi naplaćivale entitetske porezne uprave. Kao uzor za predloženi model finansiranja javnih radio-televizija u Bosni i Hercegovini navedeni su primjeri Njemačke, Finske i Turske.¹

U ovom radu detaljno su navedeni načini finansiranja javnih radio-televizija u Finskoj i Turskoj, dok je model finansiranja javne RTV u Njemačkoj opisan u istraživanju br. 219 *Način naplate RTV takse i finansiranje javnih RTV sistema u osam evropskih država*, koji je dostupan na intranet portalu PSBiH <http://portalpsbih/istrazivacki/libPubsDocs/Forms/AllItems.aspx>. Osim u Njemačkoj, u navedenom istraživanju se nalaze informacije o naplati RTV takse i finansiranju javnih radio televizija u Austriji, Belgiji, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Srbiji, Švedskoj i Švicarskoj.

II. Finska

Finska radio-televizija (*Yleisradio Oy* ili YLE) se od 1. januara 2013. godine finansira sredstvima prikupljenim od radio-televizijskog ili YLE poreza, koji se naplaćuje fizičkim i pravnim licima. Za prikupljanje RTV poreza zadužena je Finska porezna uprava. Finci stariji od 18 godina dužni su plaćati RTV porez i on iznosi 0,68% od prihoda zaposlenih i dohotka od kapitala određene osobe. U porezne obveznike ubrajaju se i penzioneri. Međutim, ovaj porez se ne naplaćuje osobama koje imaju godišnji prihod niži od 7.352 EUR² (14.379 KM). Visina RTV poreza za pravna lica zavisi od visine njihovog oporezivog dohotka.

Do kraja 2012. godine, rad javne radio-televizije je 80 godina finansiran sredstvima naplaćenim od RTV takse/pristojbe koja je iznosila 252.25 EUR (493 KM) godišnje po domaćinstvu. Posljednih 30 godina RTV taksu je prikupljalo Finsko regulatorno tijelo za komunikacije (FICORA). "Finski parlament je 20. juna 2012. usvojio izmjene i dopune Zakona o radio-televiziji. *Yleisradio Oy (YLE)* je finski nacionalni javni radio-televizijski servis, koji ima četiri nacionalna televizijska kanala i šest nacionalnih radio kanala, čiji usluge dopunjuje 20 regionalnih radio programa. YLE je 99.9% u državnom vlasništvu i pod nadzorom je Nadzornog odbora kojeg imenuje Parlament... Novac (*prikupljen naplatom RTV poreza*) se usmjerava u poseban radio-televizijski fond i koristit će se za finansiranje YLE, kao i za unaprjeđenje njenog rada i televizijske djelatnosti."³

RTV porez za fizička lica

RTV porez je specificiran za svakog poreznog obveznika i njegova visina zavisi od godišnjeg prihoda fizičkog lica.

¹ Prijedlog je obrazložen na 19. sjednici Komisije za saobraćaj i komunikacije Predstavničkog doma PSBiH (31. mart 2016.), u okviru 3. tačke dnevnog reda „Upoznavanje s Prijedlogom novog modela finansiranja javnih RTV servisa u BiH“, podnosilac: Odbor Javnog radiotelevizijskog sistema Bosne i Hercegovine, broj: 01/5-29-925/16, od 21.3.2016.

² Podatak Finske porezne uprave. Izvor: internetska stranica Finske porezne uprave https://www.vero.fi/en-US/Individuals/Payments/Public_broadcasting_tax (datum pristupa 4. april 2016.)

³ Podaci preuzeti iz članka *Act concerning the Funding of Public Service Broadcasting*, autora Päivi Tiilikka, Institut za međunarodno privredno pravo, Univerzitet u Helsinkiju. Izvor: internetska stranica Vijeća Evrope - baza podataka pravnih informacija relevantnih za audio-vizuelni sektor u Evropi *IRIS Merlin* <http://merlin.obs.coe.int/article.php?id=13661> (datum pristupa 4. april 2016.)

Tabela 1: Iznos RTV poreza za određene kategorije obveznika⁴

Primjeri godišnjeg prihoda (uključujući dohodak od kapitala)	Iznos poreza koji se mora platiti
0 – 7.352 EUR osobe mlađe od 18 godina	0 EUR
8.091 EUR nezaposlene osobe, prihod od osnovne pomoći	55 EUR
8.565 EUR penzioneri, osnovna zagarantirana penzija	58 EUR
15.600 EUR penzioneri, prosječna penzija	106 EUR
40.000. EUR zaposleni, prosječni nivo dohotka	140 EUR
80.000 EUR zaposleni, visoki dohodak	140 EUR

Izvor: Finska radio-televizija

Zakonom je propisano da fizička lica nisu obavezna platiti porez ako je niži od 50 EUR. Najveći iznos RTV poreza za fizička lica ograničen je na 140 EUR godišnje. Ovaj porez se, osim osobama mlađim od 18 godina, ne naplaćuje ni stanovnicima Ålandskih ostrva.⁵ Pensioneri plaćaju između 58 i 106 EUR (od 113 do 207 KM) godišnje.

RTV porez za pravna lica

„Visina RTV poreza koja se naplaćuje pravnim licima utvrđuje se u zavisnosti od njihovog oporezivog prihoda. Ako je oporezivi dohodak pravnog lica manji od 50.000 EUR, RTV porez se ne naplaćuje. Visina poreza je 140 EUR za pravna lica sa oporezivim prihodom od 50.000 EUR. Za pravna lica koja imaju oporezivi prihod iznad 50.000 EUR, RTV porez je 0,35%, ali porez maksimalno može iznositi 3.000 EUR... Porez se umanjuje društvima sa ograničenom odgovornošću. Od obaveze plaćanja YLE poreza izuzeti su država i njene agencije, općine, zajednička općinska tijela, župe, druge religijske zajednice i stambene kompanije sa ograničenom odgovornošću. Ovaj porez također na plaćaju neprofitna udruženja. Međutim, ako je neko udruženje uključeno u privredne djelatnosti, obavezno je plaćati RTV porez.“⁶

Finansiranje Finske radio-televizije

Finska radio-televizija se, uglavnom finansira sredstvima prikupljenim naplatom RTV poreza. „Finska je jedna od nekoliko država na svijetu u kojoj se javni medijski servis čak ni djelimično ne finansira prihodom od marketinga“.⁷

Prema Finansijskom izvještaju, ukupni prihod Finske radio-televizije je u 2014. godini iznosio 475,5 milliona EUR (930 miliona KM), uglavnom od naplaćenog RTV poreza (97.1%), a manji dio prihoda iz ostalih izvora (prihodi od programa i prodaje usluga, prihodi od najma itd.). Kada je u pitanju RTV porez, Ministarstvo finansija je iste godine Finskoj RTV uplatilo 507,9 miliona EUR prikupljenih naplatom RTV poreza. Od toga iznosa, YLE je državi platio 10% PDV-a (odnosno 46,1 miliona EUR). Drugim riječima, neto prihod od

⁴ Podaci Finske porezne uprave. Izvor: internetska stranica Finske porezne uprave https://www.vero.fi/en-US/Individuals/Payments/Public_broadcasting_tax (datum pristupa 4. april 2016.)

⁵ Podatak Finske porezne uprave.

⁶ Finansijski izvještaj za 2014. godinu Finske radio-televizije, str. 4. Izvor: internetska stranica Finske radio-televizije <http://yle.fi/aihe/yleisradio/annual-reports> (datum pristupa 4. april 2016.)

⁷ Finansijski izvještaj Finske radio-televizije za 2012. godinu, str. 30

RTV poreza iznosio je ukupno 461,8 miliona EUR (903 miliona KM).⁸ Finskoj radio-televiziji je, prema odredbama Zakona o radio-televiziji, osim emitiranja marketinškog progama, zabranjena i proizvodnja sponzoriranih programa.⁹ Finsko regulatorno tijelo za komunikacije (FICORA) je, pored ostaloga, zaduženo za praćenje provođenja Zakona o radio-televiziji. Prema Zakonu, Finska radio-televizija je dužna do aprila svake godine FICORA-i dostaviti finansijski izvještaj i izvještaj o pruženim uslugama za prethodnu godinu. Ukoliko Finska radio-televizija krši navedene, ali i ostale odredbe Zakona, FICORA je može zadužiti da ispravi greške ili propuste, a može joj izreći i novčanu kaznu.¹⁰

Tabela 2: Prihodi Finske radio-televizije (YLE) od 2010. do 2014. godine¹¹

Glavni izvor prihoda YLE - RTV taksa/ pristojba	Godina	Prihod od RTV takse/RTV poreza	Ukupan godišnji prihod
ostali izvori: pružanje usluga i tehničkih usluga, prihod od najma itd.	2010. ¹²	398 miliona EUR (94,8% od ukupnog godišnjeg prihoda YLE) ukupno naplaćeno 1.895.940 RTV taksi	420 miliona EUR
	2011. ¹³	415,4 miliona EUR (96,1% od ukupnog godišnjeg prihoda YLE) ukupno naplaćeno 1,882,319 RTV taksi	432, 4 miliona EUR
	2012. ¹⁴	422,7 miliona EUR (92,7% od ukupnog godišnjeg prihoda YLE) ukupno naplaćeno 1,852,624 RTV taksi	456,1 miliona EUR
Glavni izvor prihoda YLE - RTV porez	2013. ¹⁵	Ministarstvo finansija uplatilo YLE-u 500 miliona EUR prikupljenih od RTV poreza YLE državi platio 10% PDV-a (45,5 miliona EUR) neto prihod YLE od RTV poreza 454,5 miliona EUR (96,9% od ukupnog godišnjeg prihoda YLE)	469,1 miliona EUR
	2014. ¹⁶	Ministarstvo finansija uplatilo YLE-u 507,9 miliona EUR prikupljenih od RTV poreza YLE državi platio 10% PDV-a (46,1 miliona EUR) neto prihod YLE od RTV poreza 461,8 miliona EUR (97,1% od ukupnog godišnjeg prihoda YLE)	475,5 miliona EUR

⁸ Finansijski izvještaj za 2014. godinu Finske radio-televizije, str. 14

⁹ Član 12. Zakona o radio-televiziji. Izvor: internetska stranica Finlex, koja pruža pravne informacije i u vlasništvu je Ministarstva pravde Finske <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1993/en19931380.pdf> (datum pristupa 5. april 2016.)

¹⁰ Član 12. a i 12. b Zakona o radio-televiziji

¹¹ Finansijski izvještaji Finske radio-televizije nalaze se na sljedećoj internetskoj stranici YLE <http://yle.fi/aihe/yleisradio/annual-reports> (datum pristupa 4. april 2016.)

¹² Finansijski izvještaj Finske radio-televizije za 2010. godinu, str. 15
<https://docs.google.com/a/yle.fi/file/d/0BwuyxSDWW6WwY21QNnFOelJnOTg/edit?pref=2&pli=1>

¹³ Finansijski izvještaj Finske radio-televizije za 2011. godinu, str. 16
<https://docs.google.com/a/yle.fi/file/d/0BwuyxSDWW6WwUmhPMmlucFdxVGs/edit?pref=2&pli=1>

¹⁴ Finansijski izvještaj Finske radio-televizije za 2012. godinu, str. 22
<https://docs.google.com/a/yle.fi/file/d/0BwuyxSDWW6WwOUtraHpHQmJGNFU/edit?pref=2&pli=1>

¹⁵ Finansijski izvještaj Finske radio-televizije za 2013. godinu, str. 22 i 23
<https://docs.google.com/file/d/0BwuyxSDWW6WwdjVBdTRWN29VZEU/edit?pref=2&pli=1>

¹⁶ Finansijski izvještaj Finske radio-televizije za 2014. godinu, str. 14
<https://drive.google.com/file/d/0B-v6fV6ewetZNTZRcDd0NWIUSkU/view?pref=2&pli=1>

III. Turska

U Republici Turskoj javna radio-televizija je Turska radio-televizijska korporacija (TRT), koja se finansira u skladu s odredbama Zakona o prihodima TRT-a br. 3093. Prema ovom Zakonu, TRT ima četiri izvora prihoda, i to:

- prihodi od poreza koji se naplaćuje u visini od 2% na svaki račun za električnu energiju;
- prihodi od takse na proizvodnju i uvoz tehničkih uređaja (od 0,1 do 16%, u zavisnosti od vrste uređaja);
- marketing, prodaja programa, sponzorski i drugi komercijalni prihodi;
- vladini grantovi.

Najvažniji i najveći prihodi TRT-a su prihodi od poreza koji se naplaćuje svim korisnicima električne energije (domaćinstvima i privredi). Na svaki račun za električnu energiju dodaje se iznos od 2% RTV ili TRT poreza. Pravna lica koja prodaju električnu energiju krajnjim potrošačima dužna su da novčana sredstva prikupljena na ovaj način usmjere Turskoj radio-televiziji. Nadalje, veoma značajan izvor prihoda je taksa koju moraju platiti turski proizvođači, kao i uvoznici tehničkih uređaja s mogućnošću prijema audio-vizuelnog signala. Kompanije koje u Tursku u komercijalne svrhe uvoze radio i TV prijemnike, video i kombinirane uređaje dužne su, prije pokretanja procedure uvoza, dobiti posebnu poreznu markicu zvanu *TRT bandrol*. Na osnovu navedene porezne markice uvoznici tehničke robe dužni su platiti jednokratnu taksu zajedno sa PDV-om na osnovu naznačene carinske deklaracije. Istu taksu plaćaju i turski proizvođači tehničkih uređaja na izlaznoj fakturi. Ovu posebnu markicu izdaje TRT ili druga institucija koju ovlasti TRT. Visina takse zavisi od specifikacije uređaja koji se uvoze, odnosno proizvode, a utvrđuje se posebnom vladinom odlukom koja se donosi na osnovu Zakona o prihodima Turske radio-televizije br. 3093. Važeća Odluka donesena je 9. jula 2015. godine.¹⁷ U članu 15. propisano je kolika se porezna stopa primjenjuje za određene uređaje:

Vrsta uređaja	Stopa poreza
TV prijemnici radio prijemnici video uređaji kombinirani uređaji u koje je ugrađen TV, radio i(ili) video prijemnik	16%
mobilni telefoni	6%
satelitska antena (<i>set up box</i>)	10%
prijevozna sredstva koja imaju uređaje sa mogućnošću prijema audio-vizuelnog signala: kopnena vodena	0,4% 0,1%
drugi uređaji u čijem sastavu su aparati s mogućnošću prijema audio-vizuelnog signala: DVD/VCD playeri audio-slušalice lampa sa TV/radio prijemnikom foto-aparat sat sa TV/radio prijemnikom olovka MP3/MP4	8%

¹⁷ Izvor: internetska stranica Službenih novina Republike Turske
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150709-3-1.pdf> (datum pristupa 7. april 2016.)

Prihodi Turske radio-televizije

TRT ima 14 televizijskih i veliki broj radio kanala. Zapošljava oko 7.600 osoba.¹⁸ Programi TRT-a emitiraju se na 38 jezika, uključujući kurdski i jermenski. Obično vladini grantovi predstavljaju 20% prihoda TRT, a prihodi od marketinga do 10%.

„Turska radio-televizija je u 2013. godini od poreza naplaćenog uz račune za električnu energiju dobila ukupno 800 milliona TL, odnosno 266 milliona EUR (484 miliona KM), što predstavlja 54% od njenog ukupnog prihoda, prema izvještaju koji je 31. decembra 2014. godine objavio Računski sud.“¹⁹

„Ukupan prihod TRT u 2014. godini bio je 1,54 milijardi TL (934 miliona KM):

- 801 milion TL (483 miliona KM) bio je prihod od TRT poreza naplaćenog na račune za električnu energiju,
- više od 600 milliona TL (362 miliona KM) prihoda od taksi naplaćenih od prodaje uređaja koji sadrže radio ili televizijski prijemnik;
- 110 milliona TL (66 miliona KM) prihod od marketinga.“²⁰

¹⁸ Izvještaj *Western Balkans and Turkey Media and Freedom of Expression Fact-finding and Scoping Study*, koji je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije, str. 22. Izvor: internetska stranica Evropske unije http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/wbt_media_study.pdf (datum pristupa 7. april 2016.)

¹⁹ Izvještaj *Monitoring EU Guidelines in Turkey, Instruments of Political Propaganda and Censorship*, maj 2015. godine, str. 6, *South East European Media Observatory*. Izvor: internetska stranica *SEE Media Observatory* <http://mediaobservatory.net/radar/monitoring-eu-guidelines-turkey-instruments-political-propaganda-and-censorship> (datum pristupa 7. april 2016.)

²⁰ Novinski članak *RT Spends Nearly TL 4 Million a Day of Taxpayer's Money, Report Shows*. Izvor: internetska stranica <http://en.haberler.com/trt-spends-nearly-tl-4-million-a-day-of-taxpayer-s-872011/> (datum pristupa 7. april 2016.)

IV. Izvori

Internetska stranica Finske porezne uprave

https://www.vero.fi/en-US/Individuals/Payments/Public_broadcasting_tax

Act concerning the Funding of Public Service Broadcasting, Päivi Tiilikka, Institut za međunarodno privredno pravo, Univerzitet u Helsinkiju

Internetska stranica Vijeća Evrope - baza podataka pravnih informacija relevantnih za audio-vizuelni sektor u Evropi *IRIS Merlin* <http://merlin.obs.coe.int/article.php?id=13661>

Internetska stranica *British Broadcasting Corporation* (BBC)

<http://www.bbc.com/news/entertainment-arts-2654657>

Internetska stranica Finske radio-televizije (YLE)

<http://yle.fi/aihe/yleisradio/annual-reports>

<https://docs.google.com/a/yle.fi/file/d/0BwuyxSDWW6WwY21QNnFOeIjNQTg/edit?pref=2&pli=1>

<https://docs.google.com/a/yle.fi/file/d/0BwuyxSDWW6WwUmhPMmlucFdxVGs/edit?pref=2&pli=1>

<https://docs.google.com/a/yle.fi/file/d/0BwuyxSDWW6WwOUtraHpHQmJGNFU/edit?pref=2&pli=1>

<https://docs.google.com/file/d/0BwuyxSDWW6WwdjVBdTRWN29VZEU/edit?pref=2&pli=1>

<https://drive.google.com/file/d/0B-v6fV6ewetZNTZRcDd0NWIUSkU/view?pref=2&pli=1>

Internetska stranica *Finlex*

<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1993/en19931380.pdf>

Internetska stranica Službenih novina Republike Turske

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150709-3-1.pdf>

Internetska stranica Evropske unije

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/wbt_media_study.pdf

Internetska stranica *SEE Media Observatory*

<http://mediaobservatory.net/radar/monitoring-eu-guidelines-turkey-instruments-political-propaganda-and-censorship>

Internetska stranica

<http://en.haberler.com/trt-spends-nearly-tl-4-million-a-day-of-taxpayer-s-872011/>